

HVIS MAN IKKE KAN STOLE PÅ SINE FOR- ÆLDRE, HVEM KAN MAN SÅ STOLE PÅ?

Børn fortæller om vold i hjemmet

Børnerådet

FORORD: ALLE BØRN HAR RET TIL EN BARNDOM UDEN VOLD / 3
OM UNDERSØGELSEN / 5
KAN MAN SKELNE MELLEM PSYKISK OG FYSISK VOLD? / 7
HVORFOR BLIVER BØRN UDSAT FOR VOLD? / 13
HVEM SKAL HJÆLPE BØRNENE? / 17
HVORFOR FORTÆLLER BØRNENE DET IKKE TIL NOGEN? / 25
DE UNGES ANBEFALINGER TIL FAGFOLK OG BØRN / 31
BØRNERÅDET MENER / 35

FORORD

ALLE BØRN HAR RET TIL EN BARNDOM UDEN VOLD

”Der burde være mere fokus på vold i TV og nyhederne. Vold i forhold og vold mod børn. Der er ingen, der fortæller, hvad konsekvenserne kan være for din kæreste eller dine børn, hvis de oplever vold. De burde kalde nogle flere børn og voksne ind, som selv har været i et voldeligt forhold, så de kan fortælle hvordan det egentlig sker, og hvordan man skal reagere.”

Sådan siger Nicklas fra Børnerådets ekspertgruppe med børn, der har været udsat for vold – og han står ikke alene med den oplevelse. En helt ny undersøgelse fra Børnerådet viser desværre, at mere end hvert fjerde barn i 7. klasse i Danmark har været udsat for fysisk vold fra en voksen derhjemme inden for de sidste 12 måneder, heraf har 9 pct. været udsat for grov fysisk vold, som slag og spark. Og 17 pct. i 7. klasse har været udsat for psykisk vold fra en voksen derhjemme.

Alt for mange børn og unge lever dagligt med vold tæt inde på livet, og derfor er jeg utrolig glad for at

kunne præsentere denne publikation, der indgår i den landsdækkende kampagne #stopvoldmodbørn. Der skal lyde en kæmpe stor tak til de tre unge, som med stort mod og stor åbenhed har deltaget i ekspertgruppen og fortalt om deres barndom, som har været præget af både fysisk og psykisk vold.

Vi ved, at vold har alvorlige konsekvenser for børn og unges trivsel, sundhed og udvikling. Derfor er det nødvendigt, at vi dels gør det meget klart for forældre, at vold ikke er acceptabelt, dels hjælper de forældre, der føler sig nødsaget til at ty til vold i opdragelsen, og dels hjælper de børn, hvis forældre slet ikke magter forælderrollen.

Selvom undersøgelser viser, at socialt udsatte børn og unge oftere udsættes for vold end andre børn og unge, er det vigtigt at huske, at vold forekommer i selv de ’bedste’ hjem. Derfor skal fagfolk altid have antennerne ude, og de skal blive meget bedre til at spotte mistrivsel og handle på dét, de ser. Alle tre

unge i ekspertgruppen har oplevet svigt gennem deres barndom og ungdom. Det første store svigt fra deres forældre, men derefter mange andre svigt fra voksne omkring dem, der kunne og skulle have hjulpet.

Derfor håber jeg, at fagfolk vil tage de unges fortællinger og anbefalinger til sig, så vi kan hjælpe både børn og forældre til en tilværelse uden vold. Det har alle børn ret til.

PER LARSEN

Formand for Børnerådet

HVAD ER VOLD?

Definition på vold

Vold er en handling eller trussel, der uanset formålet kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare.

Kilde: Socialstyrelsen

Eksempler på vold

Vold kan antage mange former, fx at sparke, kaste med ting, holde hårdt fast, spytte, rive eller klippe hår af, nive i huden, presse op mod en væg eller tage kvælertag. Det kan også godt være vold, selvom angrebet ikke har medført smerte.

Kilde: Kommenteret straffelov

OM UNDERSØGELSEN

Børnerådet har samlet denne ekspertgruppe med børn, der har været udsat for vold, fordi alt for mange børn – på trods af at revselsesretten blev afskaffet i 1997 – stadig bliver udsat for vold i Danmark.

Børnerådet, Red Barnet og Børns Vilkår har indgået et samarbejde med Danmarks Radio om en landsdækkende kampagne *#stopvoldmodbørn*. Det fælles projekt er støttet af TrygFonden, og denne ekspertundersøgelse udgør ét af flere elementer i kampagnen.

En gruppe af praktikere og eksperter på området har fulgt undersøgelsen på sidelinjen. De bekræfter, at de tre unge – på trods af gruppens lille størrelse – tegner et repræsentativt og realistisk billede af de oplevelser, situationer og erfaringer, som følgegruppen møder gennem deres praksis på feltet.

De unge giver i undersøgelsen en række anbefalinger til de mange voksne, der har været ind og ud af deres liv, siden de var ganske små.

Det gælder blandt andet lærere og pædagoger, naboer, sundhedspersonale, politi, sagsbehandlere samt familiemedlemmer.

Derudover indeholder hæftet en række anbefalinger fra Børnerådet. Anbefalingerne peger blandt andet på behovet for mere viden til fagfolk om vold mod børn og opsporing af vold samt skærpet fokus på tryghed og sikkerhed for barnet i forbindelse med en underretning.

De tre unge, der har deltaget i ekspertgruppen, har alle været udsat for både fysisk og psykisk vold, siden de var ganske små. Da undersøgelsen fandt sted, boede de unge ikke længere med den forælder, der har udsat dem for vold. Gruppen består af to piger på henholdsvis 16 og 14 år og en dreng på 18 år. Af hensyn til de unges anonymitet er navne og andre genkendelige markører ændret, fx stednavne. De unges citater kan være tilrettet af hensyn til læsevenlighed.

OM BØRNERÅDETS EKSPERTGRUPPER

Børnerådets inddragelse af børn og unge bygger på en grundantagelse om, at børn er eksperter i deres eget liv og de særlige livssituationer, de befinder sig i. Ekspertgrupperne består typisk af fire til ti børn eller unge, som har særlige erfaringer inden for et bestemt område. Formålet med grupperne er at få specialiseret og konkret viden om netop disse erfaringer. Ekspertgrupperne er med til at sikre, at børn og unges oplevelser og anbefalinger bliver inddraget, når myndigheder træffer beslutninger om børn og unge, og når fagfolk og børns personlige netværk skal håndtere børnene og de unges livssituation.

KAN MAN SKELNE MELLEM PSYKISK OG FYSISK VOLD?

Fysisk og psykisk vold har været en del af alle tre unges liv, lige siden de var små. De oplever også alle, at det er svært at adskille de to typer vold fra hinanden. Dels forekommer fysisk og psykisk vold ofte samtidig, dels har den fysiske vold altid et psykologisk aspekt. Nicklas, der er 18 år, beskriver sammenhængen sådan: "Det er jo både fysisk og psykisk, fordi det giver noget psykisk i hovedet, og det giver noget fysisk smerte."

Nicklas forklarer videre, hvordan han allerede som barn mærkede, at de to typer vold er tæt forbundet: "Min far slår. Og til at starte med gjorde det mig rigtig bange, fordi jeg ikke havde set det komme. Det er både fysisk og psykisk vold. Det er jo fysisk, fordi han havde fysisk kontakt til mig. Men det er også psykisk, fordi det gjorde mig jo bange. Jeg var nok 11-12 år."

Som Nicklas her fortæller, er frygt en afgørende faktor i forbindelse med både psykisk og fysisk vold. På samme måde kan både fysisk

og psykisk vold resultere i massivt mindreværd og usikkerhed hos de børn, der bliver udsat for volden. Patricia på 16 år forklarer, hvordan følelsen af at blive slået og følelsen af at blive udsat for verbale overgreb har visse ligheder: "Det kan både være nedgørende at blive slået, men også at blive kaldt uduelig. Det har min far kaldt mig. Og at jeg var en dårlig datter. Det fik mig til at føle mig lille, og at jeg ikke kunne gøre noget. Jeg følte mig som en taber. Hvad skal jeg så lave her i verden, tænkte jeg."

Fysiske vold er ofte mere håndgribelig end psykisk vold, fordi den sætter konkrete og tydelige spor. Men Nicklas understreger ligesom Patricia, at den psykiske vold også er meget alvorlig og har store konsekvenser. Netop fordi den psykiske vold er svær at se og svær at forklare, kan den også være mere kompliceret at håndtere end den fysiske vold: "Det, der har skræmt mig mest, har altid været, når han slog ud efter mig i luften eller truede mig med et redskab. Det har ikke været,

når han har slået mig. Jeg tror, det er fordi, du begynder at forestille dig, hvad der vil ske, men ikke ved det. Du har mere kontrol over det, hvis det faktisk sker. For når det ikke er sket endnu, forbereder du dig på alle mulige forsvar, men du ved også indeni, at hvis det sker, kan du ikke gøre nogen af de ting, du lige har forberedt dig på."

AT LEVE MED FRYGT OG I KONSTANT ALARMBEREDSKAB

Når man lever i konstant alarmberedskab, er kroppen altid på overarbejde, og det kan mærkes både psykisk og fysisk. Patricia fortæller, hvordan hun har levet med den følelse i kroppen i mange år: "Jeg var utryg derhjemme. Jeg frygtede min far, så hver gang jeg var i skole, turde jeg ikke komme hjem. Jeg har ligesom hele tiden levet i frygt, altid være i overlevelseshed. Jeg havde det ubehageligt over hele kroppen og fik sådan lidt kvalme, fordi jeg holdt på mange ting. Men dengang vidste ingen, hvordan jeg havde det."

Han har aldrig rørt mig, mens jeg sov, men frygten har alligevel været der. Jeg endte med at have et bat liggende under min seng.

Selvom skolen kan være et helle og give børnene en pause fra volden derhjemme, er bekymringerne og frygten altid nærværende. Ligesom Patricia har Nicklas været dybt påvirket af frygten for sin far. Efter han er flyttet væk fra volden og hjem til sin mor, lever han et liv med meget mindre ængstelse: "Efter jeg kom væk, har jeg fået meget ro på min hjerne, men mens jeg boede ved ham, har jeg altid været bange. Bare når jeg lå og sov, var jeg bange for, at han lige pludselig kom ind og slog mig. Han har aldrig rørt mig, mens jeg sov, men frygten har alligevel været der. Jeg endte med at have et bat liggende under min seng."

Zarah, der er 14 år, fortæller også, hvordan den konstante utryghed påvirkede hende: "Jeg har også haft en frygt for, at min far eller min bror lige pludselig skulle dræbe mig om natten, mens jeg sov. Jeg har været vågen og siddet med små ting, jeg måske kunne gøre dem en lille skade med og så nå at stikke af. Det begyndte nok, da jeg var otte år. Jeg har også levet med vold, da

jeg var helt lille, men den vold, hvor jeg frygtede, at de kom om natten, startede, da jeg var otte år."

I dag kan Nicklas godt se, at han som barn har levet en urimelig tilværelse med utryghed og frygt, men det var først, da han blev ældre, at det gik op for ham, hvor forkert det, der foregik derhjemme, var: "Menneskehjernen har mange forsvarsmidler. Hvis du har rigtig dårlige minder, vil den slette det hele automatisk. Jeg har følt mig meget utryg, men også følt, at det var en almindelig følelse. Min hjerne har simpelthen bare fjernet det."

Nicklas er ikke den eneste af de tre unge, der som barn har haft svært ved at se, at familielivet ikke var normalt. Patricia fortæller, hvordan hendes far isolerede hende for at holde på familiens hemmelighed: "Jeg måtte ikke besøge folk. For han vidste, at det, han gjorde, var forkert. Så hvis jeg oplevede et andet miljø og så, at det han gjorde, ikke var rigtigt, frygtede han, at jeg ville sige det."

Alle tre unge i ekspertgruppen peger på, at den psykiske vold er særlig alvorlig, fordi den er usynlig og derfor svær at bevise. Nicklas forklarer, hvordan hans far bevidst brugte psykisk vold, netop fordi den er uhåndgribelig: "Min far truede min mor og mig rigtig meget. Han holdt sig mest til psykisk vold, fordi den er der jo ikke nogen beviser på. Derfor er den rigtig dum, for der er ingen, der kan bevise, at det er sket. De kan kun sige, hvis der er et eller andet, der er gået galt med dig. Ingen kan sige, hvordan det er sket, medmindre du har en optagelse, hvor han direkte siger til dig 'jeg slår dig ihjel'. Men min far har været rigtig klog til at sige de rigtige ord, han ikke kan blive smidt i fængsel for."

Nicklas tvivler på, at det hjælper at fortælle om den psykiske vold: "Da jeg sagde, at jeg ikke ville se ham mere, sagde han, at jeg skulle være glad for, at jeg var hans søn, for ellers ville han ikke se igennem fingre med det. Sådan noget vil politiet ikke gøre noget ved, selvom det jo

direkte er en trussel. Det smutter igennem systemet.”

De unge har været under et enormt pres, fordi den psykiske vold, fx truslerne, har været meget voldsomme: ”Min far er sådan én, der kunne finde på at tage knive frem og true med at dræbe os,” fortæller Patricia. Nicklas’ far har også truet med fysisk vold: ”Min far truede også med ting, men det var ikke knive. Det var ting, hvor det ville gøre rigtig ondt, hvis du skulle slås ihjel med det, fordi du skulle slås mange gange. Fx en arbejdslampe eller et bat.”

Alle tre unge er blevet truet på livet, men den psykiske vold kan antage mange forskellige former. Patricia fortæller, hvordan hendes far brugte hendes stedmor og små søskende til at straffe hende: ”Nogle gange fik vi slet ikke aftensmad. Eller min far og jeg måtte fx spise, og så skulle mine søskende og stedmor se på imens.”

Nicklas’ far udnyttede sin søns angst for at komme på børnehjem

til at skræmme ham til ikke at fortælle om volden: ”Min største frygt var, at hvis jeg skulle væk fra min far, ville jeg blive smidt på børnehjem. For jeg ville ikke tages af, af nogen jeg ikke kendte. Og det fandt han hurtigt ud af. Så han begyndte at sige, at hvis jeg kom ud til min mor, så ville der ikke gå mere end to uger, så ville jeg blive smidt på børnehjem, fordi hun ikke kunne finde ud af at tage sig af børn. Og det gjorde, at det tog lang tid, før jeg fik mod til at sige noget.”

En anden form for psykisk vold er den negative sociale kontrol, som Zarah har været udsat for: ”Jeg har ikke måttet eje noget selv, fx en telefon, og jeg har ikke haft et privatliv. Som ung synes jeg virkelig, det er vigtigt at have et privatliv.” Familiens overvågning af hende sidder stadig i kroppen, og Zarah er altid på vagt, når hun færdes i sin hjemby: ”Når jeg går rundt inde i byen, har jeg øjne over det hele. Det kan være, jeg ser én, der ligner den og den person. Så kommer den der tanke med ’nu løber jeg bare min

vej’. Så tænker jeg bare, at jeg tager nærmeste togstation.”

TÆSK, YDMYGELSE OG LØGNE

Nogle gange har den fysiske vold været så voldsom, at de unge er blevet holdt hjemme fra skole, indtil mærkerne efter volden har fortaget sig. Som regel har forældrene løjet og sagt, at børnene er syge, fx Zarahs forældre: ”De fik mig til at skrive på forældre-intranettet, at jeg var blevet syg. Og hvis man ikke gjorde det, blev de sure, og så fik man også slag.”

Patricia fortæller, hvordan hun aldrig er blevet tilset af noget sundhedspersonale, heller ikke den gang hvor hun blev slået med et bat. Ligesom Zarah skulle hun bare blive hjemme: ”Jeg kom ikke på skadestuen, men skulle bare vente, til det var gået væk,” fortæller Patricia.

Børnene er også blevet udsat for fysisk vold, der ikke har gjort stor fysisk skade, men stadig haft store konsekvenser: ”Min far har kastet meget med ting efter mig. Fx pille-

glas eller andre småting,” fortæller Zarah. Og Nicklas supplerer: ”Min far har også kastet småting efter mig. Selvom det ikke er hårde ting, og selvom han ikke kaster hårdt, bliver man jo bange alligevel.”

Zarah fortæller, hvordan den fysiske vold, hendes familie udsatte hende for, ofte blev kombineret med ydmygelse: ”Hver gang en omgang tæsk sluttede, sluttede det med, at de skulle spytte på mig eller på gulvet ved siden af mig.” For Zarah har ydmygelsen og det at føle sig ekskluderet også fulgt hende i skolesammenhæng, hvor hun skilte sig ud: ”Jeg har også oplevet det med spytteri i skolen på grund af rygter og løgne, fordi der har været så mange, der har hadet mig og ikke har kunnet acceptere mig.” Patricia kan genkende mønsteret med både at være udsat derhjemme og i skolen: ”Det, der sker i skolen, bekræfter det, der sker derhjemme: At man ikke er noget.”

Begge Zarahs forældre har været voldelige over for hende, samtidig

har hendes mor i nogle tilfælde optrådt beskyttende: ”Min mor har slået mig med køkkenredskaber. Jeg kan huske en aften, hvor jeg kom sent hjem. Min far havde råbt ad mig og slået mig, og så hentede hun en saks og sagde, at ’nu gider jeg ikke det her mere, nu ender jeg mit liv og dit liv’. Men hun har også været beskyttende, især over for at jeg blev slået i hovedet, for det kan ødelægge hukommelsen.”

SÅ MANGE BØRN UDSÆTTES FOR VOLD I HJEMMET

Mere end hver fjerde har været udsat for mindre grov vold

28 pct. af børnene i 7. klasse har oplevet at blive rusket og skubbet, nevet eller revet i håret af minimum en af de voksne derhjemme inden for de seneste 12 måneder.

Næsten hver tiende har været udsat for grov fysisk vold

9 pct. af børnene i 7. klasse har oplevet at blive slået med flad hånd, slået med knyttet hånd, slået med en ting eller sparket af minimum en af de voksne derhjemme inden for de seneste 12 måneder.

17 procent har været udsat for psykisk vold

Børnene har oplevet negative ikke-fysiske reaktioner fra en af de voksne derhjemme mere end én gang inden for de seneste 12 måneder, fx at blive truet med at blive smidt ud hjemmefra, eller børnene har kendskab til vold mellem de voksne derhjemme eller mod søskende.

Kilde: BørneIndblik 7/16

Min mor har slået mig med køkkenredskaber. Jeg kan huske en aften, hvor jeg kom sent hjem. Min far havde råbt ad mig og slået mig, og så hentede hun en saks og sagde, at 'nu gider jeg ikke det her mere, nu ender jeg mit liv og dit liv'.

HVORFOR BLIVER BØRN UDSAT FOR VOLD?

De unge i ekspertgruppen har forskellige bud på, hvorfor netop deres forældre har været voldelige, men ingen forklaringer undskylder forældrenes brug af vold, understreger de unge. De peger alle tre på deres fædres voldsomme temperament og beskriver dem som uligevægtige. Derudover har de også andre og forskellige bud på, hvorfor deres forældre har brugt vold, blandt andet forældrenes baggrund og utilstrækkelige forældreevner.

FORÆLDRES EGEN OPVÆKST OG KULTUR HAR BETYDNING

Nicklas ved, at hans far selv er vokset op med vold: "Min fars far var også voldelig over for ham. Og værre end min far har været over for mig. Jeg vil stadig ikke sige, at det er i orden. Og jeg tilgiver ham heller ikke for at gøre det."

Patricia fortæller også, hvordan hendes fars opvækst har været præget af vold, og at det kan være med til at forklare, hvorfor han har været voldelig over for sin egen familie:

"Min far var guldbarnet. Så hans mor gjorde ikke noget, hvis han fx slog sin egen far. Det kunne han godt finde på at gøre. Derfor fortsatte det bare. For så viser moren jo, at det er okay."

Ingen af de unges forældre har villet modtage hjælp: "Min far så det at få hjælp som en svaghed, så det ville han ikke have. Han var for stolt," fortæller Nicklas. Heller ikke Zarahs familie anerkendte, at der var problemer: "De ville slet ikke tage imod hjælp. Alle de gange, vi har haft sagsbehandler hjemme, har de altid sagt efter møderne, at det er min fejl, og at det er mig, der tilkalder kommunen. Selvom mine forældre sagde nogle ting på møderne, så var det hele løgn. De har slet ikke haft lyst til at tage imod hjælp. De vil gøre det på deres egen måde." Zarah begrundet blandt andet den opdragelsesvold, hun er blevet udsat for, med familiens kulturelle baggrund: "Vold som opdragelse er noget, de fleste i vores kultur bruger. Derfor er der meget vold i familien."

FORÆLDRE MED UTILSTRÆKKELIGE FORÆLDREEVNER

Selvom forældrenes baggrund kan være en del af forklaringen på, hvorfor de har været voldelige imod deres børn, peger de tre unge også på deres forældres utilstrækkelige evner som forældre.

Nicklas fortæller, hvordan farens misbrug har haft betydning for hans adfærd: "Jeg tror, stofmisbrug har meget at gøre med volden mod børn. Han bliver jo sindssyg, hvis han ikke får sine stoffer." Farens stofmisbrug har også givet ham økonomiske problemer: "Hvis min far skyldte penge, var det ikke ligefrem til bankfolk, man kunne lave en aftale med, men folk, der ville have deres penge her og nu." Det har betydet, at faren ofte har været under pres og selv lever en tilværelse præget af frygt og usikkerhed: "For min far havde volden meget at gøre med stress, fordi han havde mange af de forkerte kontakter. Han lever selv i frygt for, at folk lige pludselig møder op og vil skyde ham, fordi han har så mange fjender."

Min far så det at få hjælp som en svaghed, så det ville han ikke have. Han var for stolt.

Stoffer har også spillet en rolle i Patricias opvækst: "Min far tog stoffer. Han blev paranoid. Vi var alle sammen bange for ham, hver gang han tog stoffer. Der var han mere skræmmende, han spiste ikke og sov ikke."

Men da faren helt prøvede at stoppe sit misbrug, havde det også voldsomme negative konsekvenser for hende, fortæller Patricia: "Han prøvede at stoppe. Der trænede han rigtig meget, så jeg følte, han blev stærkere, og jeg tror, han følte, at han havde magt, så han slog endnu hårdere. Så det var faktisk værre. Han vidste ikke, hvad han skulle gøre af sig selv, hvis han ikke fik stoffer, fordi han var så afhængig."

Patricia beskriver ligesom Nicklas en sammenhæng mellem farens manglende kontrol over sit eget liv og hans brug af vold: Min far har jo ikke styr på sit liv. Han havde ikke arbejde, så han var sådan mere dominerende over for os. Han var i hvert fald bossen derhjemme." Patricia har besøgt sin far i fæng-

sel, hvilket gav hende et helt andet billede af ham: "Da jeg så ham i fængslet, var han faktisk ikke noget. Der var han bare sådan lille. Jeg så ham som sådan en stor kæmpe én. Men da jeg så ham dér, havde han ikke nogen magt. Det var faktisk dejligt at se ham sådan. Han græd rigtig meget. Min far var virkelig bange. Så dér tænkte jeg, at han er jo egentligt ikke noget, så man behøver ikke frygte ham."

Både Patricia og Nicklas beskriver deres forældre som psykisk syge. Patricia fortæller, at hendes far har modtaget psykologhjælp, men uden at det havde en effekt: "Min far fik faktisk psykologhjælp, men han indrømmede ikke noget, så det stoppede bare. Og han var rigtig glad for at skulle stoppe, for han mente, at det bare var mig. Han er god til at virke rigtig sød. Dem fra kommunen var mere på hans side end min." Zarah og Nicklas beskriver også, hvordan deres fædre har optrådt falske og manipulerende, når de har været i kontakt med systemet, fx kommunen. Nicklas

fortæller, hvordan ingen har kunnet gennemskue hans far: "Min far er blevet værre med årene. Han er blevet mere og mere voldelig og værre mod sine kærester. Og samtidig er han blevet bedre til at tale. Han har været i fængsel, men ikke for at slå sine kærester og mig."

Både Patricia og Nicklas' fædre har haft grænseoverskridende seksuel adfærd. Patricia har været udsat for seksuelle overgreb, og Nicklas fortæller om sin fars sexafhængighed, der også påvirkede ham: "Selvfølgelig ville jeg undgå vold, hvis jeg kunne, men til gengæld er jeg anderledes end andre drenge på min alder. Jeg har ikke travlt med at bryde loven, ryge hash eller med at dyrke sex. Det at se min far ryge hash og det miljø, han var i, og hvor sexafhængig han var, og hvor meget han prøvede at presse mig ud i at få sex, har fået mig væk fra det."

Alle tre unge i ekspertgruppen har oplevet at blive behandlet anderledes end deres søskende: "Min far var glad for min lillebror, men

ikke mig. Min lillebror var hans lille prins, og jeg var bare udskud. Jeg vidste det ikke i starten. Det var først, da vi flyttede hjem til min mor, at jeg kunne se, at hun behandlede os lige,” fortæller Nicklas. Zarah har også oplevet voldsom forskelsbehandling, fordi hun ikke vil leve ligesom resten af familien: ”De sagde, at jeg var en fejl, fordi jeg var meget anderledes i forhold til min familie. Derfor ville de opdrage mig på den måde, lige fra jeg var helt lille. Jeg er den eneste i min familie, der har været udsat for vold. De vil gerne være religiøse, det vil jeg ikke.”

HVAD STÅR DER I BØRNEKONVENTIONEN OM BØRNS RET TIL ET LIV UDEN VOLD?

Artikel 3 forpligter staten til at sikre, at barnets tarv kommer i første række ved alle foranstaltninger vedrørende barnet.

Artikel 6 forpligter staten til i videst muligt omfang at sikre barnets overlevelse og udvikling.

Artikel 19 forpligter staten til at forebygge og beskytte barnet mod alle former for mishandling begået af forældre eller andre og til at afhjælpe deres virkninger, når de er sket.

Artikel 34 giver barnet ret til beskyttelse mod seksuel udnyttelse.

HVEM SKAL HJÆLPE BØRNENE?

De unge har været i berøring med rigtig mange voksne gennem deres barndom og ungdom. Voksne, som burde have set, at noget var galt. Særligt peger de unge på skolelærerne som centrale personer. Lærerne har generelt spillet en positiv rolle i forhold til at hjælpe børnene, men de unge ville samtidig ønske, at lærerne havde spottede dem tidligere og grebet ind. Derudover nævner de unge deres naboer, som ikke har kunnet undgå at vide, at der foregik vold i hjemmet, men som ikke har reageret.

LÆRERE OG PÆDAGOGER

De tre unge har haft meget forskellige skoleforløb og forskellige måder at handle på i skolen. Ens for dem alle er, at de ville ønske, at lærerne havde set, at de ikke havde det godt: "Man kan godt se det på barnet. Måske ikke sådan udenpå, men hvis man holder øje med barnet i flere dage, uger eller måneder, kan man se, at barnet måske stopper med at følge med, måske kommer for sent, er ked af det, går fra timer eller bare

i det hele taget ikke kan være med i det hele," siger Zarah.

Patricia har på overfladen fungeret i skolen og bare været den stille pige, men hun ville ønske, at hendes lærere havde set, at hun i virkeligheden var stille, fordi hun ikke trivedes: "Jeg kom altid i skole. Jeg var bare stille. Når jeg var i skole, havde jeg en facade. Jeg virkede bare genert, og de troede, jeg var normal. Og min far var bare sådan super sød, når vi var til skolesamtale." Patricia forstår godt, at det kan være svært at gennemskue for lærerne, men hun mener, at de skal være meget opmærksomme på, hvordan eleverne opfører sig: "Nogle tackler volden derhjemme ved at være ballademagere, nogle er stille, nogle pjækker. Så det er svært at spotte. Men især det med ikke at kunne følge med. Jeg kunne ikke koncentrere mig. Men de sagde bare, at jeg skulle være mere aktiv." Lærerne skal interessere sig for, hvorfor børnene handler og reagerer, som de gør, siger Patricia: "Hvis nogen laver ballade, så får de

bare skældud. I stedet for skal man snakke med dem på en god måde, så de åbner op og fortæller, hvorfor de laver de her ting."

Nicklas kan nikke genkendende til at være påvirket i skolen af det, der foregår derhjemme: "Min far sørgede for, at jeg havde en masse opbygget vrede. Så folk synes, det var rigtig sjovt at mobbe mig."

Hvis et barn skaber meget uro eller har været i en situation, som normalt vil få læreren til at kontakte barnets forældre, mener Nicklas, det er vigtigt, at læreren ikke blot reagerer per automatik ved at kontakte barnets forældre. Fordi for børn, der er udsat for vold, kan kontakten mellem skole og forældre være meget utryk: "Lærerne skal ikke true med at ringe hjem til forældrene, når børnene laver en fejl. Det har afholdt mig fra at sige noget, for jeg var bange for, at de så også ville sige noget videre til min far," siger Nicklas og fortsætter: "Og de skal lægge mærke til reaktionen hos barnet, når de siger, at de vil ringe

Jeg tænkte jo bare på, hvordan jeg skulle overleve bedst muligt, når jeg kom hjem. Skolen var mit pusterum, selvom jeg hele tiden var utryg.

hjem. Hver gang jeg fik at vide, at de ville ringe, gik jeg helt i panik. Det gjorde de andre børn jo ikke. Det er også en måde at spotte det på.”

Tillid mellem børn og lærer er central, hvis børnene skal føle sig trygge nok til at fortælle om overgreb: ”Lærerne skal fortælle børnene, at de nok skal passe på dem. Det gjorde min lærer, og så tænkte jeg ’okay, så må han godt vide det’. Der var to lærere, der hele tiden var med mig. Og den ene gik også med mig i retten,” fortæller Patricia.

Utryghed og bekymring, i forhold til hvad der sker, hvis børnene fortæller om volden, har haft betydning for alle tre unge i deres barndom. Derfor er tillid til lærerne ikke altid nok til at betrygge børnene i, at de er beskyttede, hvis de fortæller om forholdene derhjemme. Nicklas peger på, at der er brug for, at børnene kan være sikre på, at deres lærere ikke med det samme går videre med informationen til deres forældre: ”Der skal være mulighed for, at barnet kan være anonymt. Godt

nok har lærerne tavshedspligt, men der er selvfølgelig nogle ting, de skal sige videre. Fx hvis du er ude i noget virkelig dumt, så skal forældrene have det at vide. Men nogle gange skal man lige holde på oplysninger mellem elev og lærer, så der er fokus på muligheden for anonymitet.”

Det er dog ikke kun de voksne, der skal blive bedre til at spotte og hjælpe børn, der er udsat for vold, mener Patricia. Eleverne skal også vide mere om vold, og om hvad man skal gøre, hvis man selv oplever det. Men det er vigtigt at være opmærksom på, at de elever, der har allermest brug for den viden, også kan være dem, der har allersværest ved at tage den ind: ”Det ville være godt, hvis børn fik undervisning i vold. Men lærerne skal sørge for, at alle hører det. For jeg fik også lidt undervisning, men jeg var et helt andet sted, så jeg lyttede ikke. Jeg tænkte jo bare på, hvordan jeg skulle overleve bedst muligt, når jeg kom hjem. Skolen var mit pusterum, selvom jeg hele tiden var utryg.”

Da Zarahs skole endelig blev klar over, at hun blev udsat for vold, blev hun skuffet over, at de ikke gjorde mere for at hjælpe hende med det samme: ”Lærerne vidste det ikke i starten, men efter det kom frem, og de vidste det hele, synes jeg godt, de kunne have gjort flere ting. Selvom de gjorde meget og i sidste ende også sagde, at nu var det nok. Da de fandt ud af, at jeg blev slået, efter jeg havde været på døgnvagt, sagde de, at fremover skulle jeg fortælle om tingene, og om hvordan det gik derhjemme. Men det måtte jeg selvfølgelig ikke for mor og far. Og det forhindrede mig også i at komme i skolen til tiden, og der var også mange dage, jeg ikke kom, fordi jeg blev holdt hjemme. Skolen skulle måske have sendt nogen hjem til os.”

Patricia har heller ikke kun været imponeret over skolens håndtering af hendes situation. Fx fortæller hun, at vigtig information om forholdene i hendes familie gik tabt i forbindelse med et lærerskifte: ”Min lærer kunne godt have gjort

noget. Hun vidste godt, at der skete noget derhjemme, men hun sagde det ikke videre til mine nye lærere, så de kunne gå videre med det. Det var min gamle lærer, der var med til møder med kommunen, men hun sagde det ikke videre.”

Det er ikke kun lærerne, der skal blive bedre til at spotte, når børn mistrives. Også børnehavepersonalet bør, mens børnene er små, vurdere, om et barn kommer fra et ressourcetsvagt eller voldeligt hjem: ”Pædagogerne skal se på, hvordan børnene ser ud i børnehaven. Nogle ser usunde og rodede ud. Det gjorde jeg for eksempel. Og min mor så altid depressiv ud,” fortæller Patricia. Det er Zarah enig i. Og hun understreger, at selvom det kan være svært at være helt sikker på, om der er alvorlige problemer derhjemme, skal de voksne handle på deres tvivl: ”Hvis børnehaven har den mindste mistanke om noget, vil det ikke skade at gøre noget, selvom de gerne vil være sikre. Men jeg tror gerne, de vil have beviser. Også selvom de har en stor mis-

tanke, vil de gerne være helt sikre.” Patricia har en anden forklaring på, hvorfor nogle voksne ikke reagerer. Hun har fornemmelsen af, at det for nogle voksne kan være svært at se i øjnene, at børn kan blive behandlet så dårligt: ”Er det ikke bare, fordi de er naive? Der er bare nogle, der er meget ’in denial’.”

NABOER OG FOLK I DET OFFENTLIGE RUM

De tre unge i ekspertgruppen fortæller, at de ikke kan forstå, at deres naboer ikke har handlet på de lyde og den larm, de må have været vidne til fra børnenes lejligheder: ”Allerede før jeg var født, har min far slået min mor. Det er kun blevet værre. Og det har naboerne uden tvivl kunnet høre, for min fars kæresten har grædt, og de har skreget og nogle gange løbet fra ham. Naboerne gjorde ingenting. De kunne ringe til politiet, hvis de ikke selv turde gå ind, hvilket jeg godt kan forstå, hvis de ikke turde,” fortæller Nicklas.

Patricia har oplevet en nabo, som faktisk reagerede, men blev affejet

HVAD STÅR DER OM VOLD I FORÆLDREANSVARSLØVEN?

Ifølge § 2, stk. 1 skal forældre-myndighedens indehaver drage omsorg for barnet og træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra dets interesse og behov.

Ifølge § 2, stk. 2 skal børn behandles med respekt for deres person, og de må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

Kilde: Forældreansvarsloven

Jeg fatter ikke, at folk, der kalder sig børneeksperter, ikke kan læse et fucking barn.

af hendes far, der løj om, hvad der foregik: "Der var engang, hvor min fra slog mig med en ketsjer, han kastede også med ting og skreg meget. Det kunne naboen godt høre, og han bankede på og spurgte, hvad der skete. Men min far sagde, at det bare var fjernsynet. Men man kunne jo høre, at ting faldt ned. Men han gjorde ikke noget. Han kunne jo have tilkaldt politiet, så det var sådan lidt øv. For jeg tænkte, jeg ville gerne have hjælp, men jeg vidste ikke, hvordan jeg selv skulle gøre."

Det er både frustrerende og smertefuldt at opleve, at andre mennesker ikke reagerer på de overgreb, de enten hører eller ser. Patricia har ikke kun oplevet dette svigt fra naboen, men også i det offentlige rum: "Han har slået både mig og min mor udenfor, men ingen gjorde noget. Det er svært at sige, hvorfor folk ikke gør noget. De ved ikke, hvad de skal gøre i sådan en situation." Samme erfaring har Nicklas: "Jeg har prøvet, at min far har haft en truende adfærd over for mig ude i offentligheden, og folk har hurtigt

kigget og så gået videre. De har bare tænkt, at drengen sikkert har været en møgunge."

POLITI OG SAGSBEHANDLERE

Alle tre unge har oplevet svigt fra systemet, der skulle hjælpe dem. Nicklas fortæller fx, hvordan politiet – på foranledning af hans skole – kom forbi hjemme hos ham. Men politiet gennemskuede ikke situationen: "Da politiet kom hjem til mig, fordi jeg ikke havde været i skole, kunne de også have gjort noget. Jeg stod og lignede en idiot, der prøvede at finde på en løgn, fordi jeg ikke turde sige til dem, at min far havde sagt, at jeg ikke måtte tage i skole, fordi jeg havde et mærke i ansigtet, efter han havde slået mig. Han sagde, det var fordi, jeg havde ligget med kinden på en hovedpu-de." Politiet har ifølge Nicklas flere gange ladet tvivlen komme Nicklas' far til gode, fx i forbindelse med forældremyndigheden over Nicklas: "Min mor har meldt ham for vold flere gange. Og han har allerede vold på straffeattesten, men der er ikke blevet gjort noget. Min far får

forældremyndigheden, som han har truet min mor til at give ham, og da hun så fik samlet mod til at melde ham for det, troede politiet ikke på hende."

Patricia har også anmeldt sin far, men først efter at hendes sagsbehandlere i kommunen havde forsøgt andre metoder til at hjælpe: "Jeg anmeldte ham, for jeg ville jo gerne have, han kom i fængsel. Det var en sag med kommunen, og de troede, det kunne fikses. Det var nogle rigtig dårlige sagsbehandlere, jeg havde til at starte med. De troede på, at min far ville ændre sig, og at 'det hele skal nok gå'. Min nye sagsbehandler hjalp mig med at anmelde ham. Så skulle vi i retten, og så fik han sin dom. Så skulle vi i retten igen, fordi han ankede den. Jeg håbede lidt, at han fik en højere dom. Jeg synes ikke, det var nok for alt det, han har gjort."

Patricia peger igen på, at en af grundene til, at professionelle voksne, fx sagsbehandlere, ikke handler med det samme og tager børnenes

fortællinger alvorligt, er, at de ikke kan acceptere og forstå de forhold, nogle børn lever under: "Sagsbehandleren sammenligner sig selv som forælder med vores forældre og tænker, at forældre ikke kan finde på at gøre sådan noget ved deres børn." Patricia efterlyser mere uddannelse: "Jeg tror, de skal vide, at sådan noget her faktisk sker. Måske sagsbehandlerne skal snakke med nogen, som ved meget om sådan noget her. Der er nogle sagsbehandlere, som virker, som om de ikke ved særligt meget."

Zarah har heller ikke været tilfreds med kommunens håndtering af hendes situation: "Jeg har fortalt kommunen tre gange, at jeg er blevet udsat for vold derhjemme. Den ene gang til min kontaktperson, men der blev sagen modbevist, fordi de troede, jeg løj. Min familie talte med kommunen og sagde, at det ikke var min far, der havde slået mig, men at jeg bare var faldet. Så den sag blev lukket, og jeg levede videre i nogle år med vold. Så gik jeg til min lærer, og det var så første

gang, jeg kom ind til døgnvagten. Tredje gang jeg fortalte det til kommunen, tog de sagen alvorligt, og så kom jeg i plejefamilie."

Hverken Nicklas eller Patricia kan forstå, at de ikke har fået hjælp fra kommunen meget tidligere: "Jeg fatter ikke, at folk, der kalder sig børneeksperter, ikke kan læse et fucking barn," siger Nicklas, og Patricia er enig: "De sagsbehandlere, jeg havde, kunne da godt se, at jeg var helt depressiv. Men alligevel tænkte de gode ting om min far."

Alle tre unge har erfaring med sagsbehandlere, der ikke troede på dem eller ikke tog dem alvorligt. Nicklas har desuden oplevet slet ikke at blive inddraget i sin egen sag: "Kommunen spurgte slet ikke mig, hvad der skete. Da jeg var mindre, og de faktisk spurgte mig, var der ikke nogen, der lagde mærke til, at jeg bare svarede det, jeg regnede med, min far regnede med, jeg ville sige."

Skiftende sagsbehandlere er også en problematik, de unge har haft tæt

inde på livet: "Min gamle sagsbehandler fik mig altid til en ny sagsbehandler i stedet for hende. Hun skiftede hele tiden ud," fortæller Zarah. Og Nicklas forklarer, hvordan den hyppige udskiftning blandt andet kan give uregelmæssigheder i sagsbehandlingen: "Det er forskelligt, hvordan sagsbehandlerne tolker rapporten, de laver efter møderne, så den næste sagsbehandler kan følge med. Men alle tolker det forskelligt. Så de skal altså sørge for, at der ikke bliver skiftet så meget ud."

VENNER OG VENNERS FORÆLDRE

Normalt henvender børn og unge sig ofte til deres jævnaldrende, når de oplever problemer. Men de tre unge i ekspertgruppen har alle oplevet at føle sig meget alene og isolerede i forhold til at kunne dele deres situation med vennerne. Patricia fortæller: "Da jeg gik i 0. klasse, havde jeg ingen venner. Jeg var meget alene. Siden da har jeg været meget stille, jeg har altid siddet bagest uden at sige noget." Nicklas havde venner, men holdt

volden skjult for dem: ”Jeg tror ikke, at nogen af mine venner vidste, at jeg blev slået. Ligesom min far var jeg god til skuespil.” Zarah har fortalt et par veninder om sine problemer, men det ændrede ikke noget: ”Jeg fortalte det til nogle få veninder i skolen, men det eneste, der kom ud af det, var, at de sagde ’lad dem bare slå dig. Det er sådan, vi bliver opdraget’. Også selvom de selv kun meget sjældent blev slået.”

Generelt fortæller de unge ikke om særligt tætte netværk eller venner af familien, de kunne henvende sig til. Zarah peger på en venindes mor, der godt var klar over, at det ikke gik godt derhjemme: ”Hun har altid vidst, at der var noget imellem mig og mine forældre og søskende. Når jeg havde været sent ude, stak jeg altid af hjem til dem, hvor vi sad og snakkede om problemerne. Hun kunne godt have hjulpet mig fra starten af.” Zarahs forældre tog aldrig reelt kritikken til sig, når venindens mor forsøgte at tale med dem om problemerne: ”Hun sagde til mine forældre, at de skulle give mig

lidt mere plads og lade mig komme ud og opleve ting i stedet for at lukke mig inde. Mine forældre synes, det var irriterende, at hun kom og blandede sig i, hvordan de opdragede mig. Og på den anden side var de sådan, ’ja, det prøver vi’. Ligesom de sagde til kommunen.”

FAMILIEMEDLEMMER

Ligesom der ikke har været et tydeligt netværk af venner, der har kunnet støtte de unge, har de generelt heller ikke fået hjælp af andre familiemedlemmer. Patricia bor dog i dag ved en af sine tanter, men har også oplevet, hvordan en anden tante havde mistanke om, at der foregik noget, men ikke hjalp hende: ”Min ene tante var engang på besøg hos os, hvor jeg var inde på værelset sammen med min mor og græd, men min far tillod hende ikke at komme ind. Hun kunne jo godt mærke, at der skete noget, men lod det være. Hun fortalte mig, at hun var for bange for at se sandheden. Men hvis hun havde sagt noget, kunne jeg have undgået flere af de episoder.” Det samme har Nicklas

oplevet: ”Jeg har familiemedlemmer, der har haft mistanke om, at min far gjorde noget. Men de har ikke gjort noget. De har ikke støttet min mor i retssagerne, hvor jeg ikke turde gøre noget.”

SUNDHEDSPERSONALE

Alle tre unge fortæller, at der har været meget lidt kontakt med sundhedspersonale i deres barndom: ”Jeg kom sjældent til lægen. Jeg var bare uheldig, at jeg aldrig var syg, så jeg skulle til lægen,” siger Patricia. Og det årlige besøg ved sundhedsplejersken på skolen har ikke gjort nogen forskel: ”For sundhedsplejersken så jeg bare normal ud. De skal se børnene lidt oftere for at kunne se, hvis noget er galt.”

Zarah peger på, at barnets frygt for forældrene let kan få barnet til at lukke i over for fremmed sundhedspersonale: ”Hvis barnet oplever, at de voksne prøver at komme ind i privatlivet, kan barnet føle sig presset i situationen og blive nødt til at lyve for ikke at blive afsløret. For det kan jo ende galt for barnet

selv. Så hvis det er en voksen, man ikke er tryk ved, hjælper det bare ikke." Patricia supplerer og opfordrer alligevel sundhedspersonale til at forsøge: "Men omvendt skal man netop gå ind og spørge om de der ting."

HVORDAN KAN SERVICELOVEN HJÆLPE BØRN, DER ER UDSAT FOR VOLD?

ServiceLOVEN yder støtte til børn og unge, hvis trivsel eller udvikling er i fare, og som har et særligt behov for støtte. Støtte kan fx være at komme i en aflastningsfamilie, få en støtteperson eller få hjælp til at deltage i et fritidstilbud.

For at et barn kan få støtte efter serviceLOVEN, behøver der ikke at være bevis for vold eller overgreb. Støtten er udelukkende afhængig af, at der fastslås et behov for støtte hos barnet.

H₂O
D E N

HVORFOR FORTÆLLER BØR- NENE DET IKKE TIL NOGEN?

Frygten for sanktioner over for børnene selv eller konsekvenser for familien, fx mindre søskende, er noget af det, der afholder børn fra at fortælle om volden, fortæller de tre unge i ekspertgruppen. Derudover er børnene generelt præget af manglende tillid til omverdenen, for som Patricia siger: "Man ved jo ikke, hvem man kan stole på. For hvis man ikke kan stole på sine egne forældre, hvem kan man så stole på?" De unge fortæller også, at uvisheden om, hvad der skal ske, fx hvor de skal bo, hvis de fortæller om volden, har betydning for, om de åbner op.

FRYGTEN FOR SANKTIONER

Alle tre unge har som børn været utrolig bange for deres fædre og for de sanktioner, der fulgte, hvis de fortalte om volden til nogen, men ikke blev hjulpet væk fra hjemmet med det samme. Den frygt har været meget afgørende for, at de ikke har fortalt om volden i så mange år.

Zarah har mærket konsekvenserne af at fortælle om forholdene der-

hjemme, fordi hun først tredje gang, hun bad om hjælp, rent faktisk blev fjernet fra hjemmet: "Jeg var bange for at blive straffet. For hver gang jeg havde fortalt om det, fx til skolen eller kommunen, kunne det godt ende galt for mig i et par dage. Men jeg gjorde det igen og igen, fordi jeg ikke ville give op."

Patricia turde ikke sige noget til en psykolog, hun mødte en enkelt gang: "Jeg fik en psykolog, og hun spurgte, om jeg nogensinde var blevet rørt seksuelt. Og der løj jeg jo bare, fordi min far truede mig og ville slå mig, hvis jeg sagde det. Men hun spurgte ikke til den fysiske vold, for det vidste hun ikke noget om. Der var jeg otte år." Hun turde heller ikke sige det til sin tante: "Jeg var bange for at sige det til min tante. For jeg var bange for, at hun bare ville tage en snak med min far, og så ville jeg komme hjem og blive slået."

Nicklas har været vidne til, at hans fars kærester har forsøgt at slippe ud af forholdet og væk fra volden.

Og det har afholdt ham fra at prøve: "Jeg har set min far, når hans kærester har forsøgt at stikke af fra ham. Så kører han bare efter dem. Så mister man modet igen, fordi man ved, han opsøger én."

Nicklas understreger igen, at børnenes frygt for sanktioner fra forældrene er så dominerende, at det er utroligt vigtigt, at børnene kan bede om hjælp på en tryk måde, hvor de er sikre på at være beskyttede imod forældrenes reaktioner. Selv har Nicklas været så utryk og næret så meget mistillid, at han ikke engang turde søge anonym rådgivning: "Jeg turde ikke bede om hjælp, for jeg vidste, at alt sådan noget alvorligt ville komme tilbage til min far. Og jeg har ikke turde ringe til Børnetelefonen, fordi jeg var bange for, at det ville komme tilbage til ham. Selvom det godt nok er anonymt, men jeg tænkte, at det garanteret ville slippe ud. Plus han ofte tog min telefon, så han kunne jo se, hvem jeg havde ringet til."

Jeg vidste ikke helt, hvem jeg skulle fortælle det til, fordi jeg altid fik at vide, jeg ikke måtte.

Udover voldelige sanktioner fortæller de unge også om andre måder at blive straffet på, fx gennem trusler: "Min mor sagde, at de ville sende mig ud af landet og gifte mig væk til en mand," fortæller Zarah.

VED IKKE, HVEM DE SKAL GÅ TIL

Alle tre unge fortæller, at en grund til, at de ikke har fortalt om volden har været, fordi de har været usikre på, hvem de skulle række ud til for at få hjælp. For Zarah skyldes usikkerheden blandt andet, at hendes forældres budskab om ikke at fortælle det til nogen sidder så dybt i hende: "Jeg vidste ikke helt, hvem jeg skulle fortælle det til, fordi jeg altid fik at vide, jeg ikke måtte."

Følelsen af ikke at have nogen eller ikke at vide, at man overhovedet kan blive hjulpet ved at fortælle om volden, kan Nicklas også genkende som en grund til ikke at fortælle om den: "Jeg vidste ikke, at jeg havde nogen, jeg kunne snakke med. Hvis du ikke engang kan stole på din far, hvem kan du så stole på? Så jeg var bange for at sige noget til nogen,

fordi jeg var bange for, hvordan han ville reagere."

Patricia skulle blandt andet overvinde følelsen af magtesløshed, før hun fortalte om volden. En følelse, som blev forstærket, når hun hørte om håndteringen af andre overgrebsager i medierne: "Jeg tænkte, at det ikke nyttede at opsøge hjælp. Jeg tænkte også på Tønder-sagen. Der gik også lang tid, før børnene fik hjælp. Og de fik også mange besøg." Patricia involverede ikke sine venner, fordi hun syntes, ansvaret for at handle lå hos de voksne, ikke andre børn og unge: "Grunden til, at jeg ikke sagde det til mine venner, er, at jeg synes, det er de voksne, der skal gøre noget. Jeg tænkte, at mine venner ikke skulle have sådan nogle problemer."

Alle tre unge nævner, at forestillingen om at komme på børnehjem har været afskrækkende i forhold til at fortælle om volden: "Folk har talt dårligt om børnehjem, derfor er man bange for det," siger Patricia. Og Zarah fortæller, at hendes mor

har forklaret, hvordan det er at komme på børnehjem: "Min mor plejede at sige, at hvis du skal på børnehjem, så skal du klare dig selv. Så den dag jeg kom i plejefamilie, havde jeg nogle ting på mig. Nogle penge hjemmefra og min bærbare. For jeg troede jo, at man skulle klare sig selv i starten." Netop derfor var det et vendepunkt for Patricia, da en af hendes tanter sagde, at hun kunne bo hos hende, og forestillingen om et alternativ fik Patricia til at opsøge den hjælp, hun ikke havde turdet før: "Der var frygt for mange ting. Fx hvad nu hvis jeg siger det til min lærer, hvad sker der så? Jeg var også rigtig bange for, hvor jeg så skulle være. Dét, der fik mig til at sige det, var, at min tante sagde, at hun kunne passe mig i stedet for. For det kunne min far ikke. Og så sagde jeg det til min lærer."

BEKYMRING FOR FAMILIEN

De unges tanker, om hvad det kommer til at betyde for dem selv og familien, hvis de fortæller om forholdene derhjemme, er ofte fyldt med dilemmaer og modsætninger,

som kan afholde dem fra at fortælle om volden. Zarah ønskede sin far i fængsel, men var samtidig bekymret for, at hvis han kom i fængsel, ville hendes situation blive endnu værre: "Det eneste, jeg var bange for, var, at min far kom i fængsel. For så vidste jeg, at resten af familien ville vende sig imod mig. Ellers var jeg ret ligeglad med, om de ville få problemer. Jeg ville bare væk og have fred. Da volden derhjemme blev meget alvorlig, vidste jeg også, hvilken dom han kunne få, fordi jeg var blevet så gammel, at jeg kunne forstå det. Jeg gjorde alt for at komme væk, samtidig med at jeg skulle sørge for, at han ikke kom i fængsel." Nicklas derimod har længe kæmpet for at få sin far dømt og fængslet, men uden held: "Jeg gjorde alt, hvad jeg kunne, for at få smidt ham i fængsel. Det gik bare ikke."

Zarah oplevede også, at hendes mor ikke anerkendte det, hun fortalte om sin far. Og selvom Zarah vidste, det var sandt, fik det hende alligevel til at bekymre sig om sin og familiens fremtidige relation: "Min mor

blev faktisk ked af det, da hun hørte, jeg havde sagt det om min far. Så det kan man godt tænke over: Hvad vil der ske med dem, og hvordan vil de så have det med mig?"

Derudover er de mindre søskendes skæbne en stor bekymring for de unge: "Det var mere mine små søskende, jeg tænkte på. Fordi min mor døde jo. Jeg var bange for at forlade mine søskende. For tænk, hvis de oplevede det samme som mig? Jeg var der ikke til at hjælpe dem. Det var en af grundene til, at jeg ikke sagde noget," fortæller Patricia. Hun har gjort sig forestillinger om fremtiden sammen med sine søskende, men deler Zarahs bekymring for, at familierelationerne kan blive ødelagt, hvis hun fortæller om volden: "Jeg tænkte bare, at når jeg bliver 18 år, så flytter jeg og tager dem med. Det var sådan en drøm, jeg havde. Men jeg tænkte også, hvad vil de synes om mig, hvis jeg tager deres forældre fra dem?"

DET ER SVÆRT AT TALE OM

Ingen af de tre unge har oplevet vol-

den som decideret pinlig at tale om. Men for Patricia var der tabu forbundet med at tale om de seksuelle overgreb, hun også har været udsat for: "Det seksuelle var pinligt. Ikke volden." Zarah synes, at det kan være ydmygende at tale om volden: "Man kan godt føle sig virkelig lille, hvis man fortæller om det. Fordi der er mange andre, der har det så godt, så det bliver lidt taber-agtigt." Den følelse kender Patricia også: "Jeg kan ikke lide at fortælle det, fordi jeg ved, man kan få sådan lidt ondt af mig."

Én måde, Patricia tackler sin historie på, er ved ikke at fokusere på og tale for meget om den i hverdagen: "Jeg lever bare i nuet. Jeg tænker ikke over det, der er sket. Først da jeg fortalte det til min lærer, tænkte jeg, 'nå ja, jeg har faktisk oplevet så meget'. Jeg tænker mere på, hvad jeg kan gøre i dag for at overleve. For hvis jeg tænkte for meget over det, ville det være svært." Zarah håndterer det helt anderledes: "Jeg fortæller det til alle, der spørger, hvorfor jeg ikke bor derhjemme. Jeg

er faktisk ligeglad.” Nicklas vil også gerne forholde sig til sin historie og bruge den til at forstå, hvem han er i dag, men han har svært ved at huske det hele: ”Jeg har ikke haft lyst til at glemme. Men jeg har glemt meget af det, fordi det er barske minder, og det, synes psyken, ikke er en god idé. Men det er jo en del af, hvem jeg er i dag, derfor vil jeg gerne huske det. Og jeg vil heller ikke bare tilgive min far, for det han har gjort, ved at sige, ’det er fortid.’”

OVERGREBSPAKKEN

Overgrebspakken, som kom i 2012, skal forebygge overgreb og sikre en samlet indsats for børn og unge, der har været udsat for overgreb. Der er særligt fokus på, at:

- underretninger skal vurderes inden for 24 timer, og hvis alvorligt skal der handles inden for 24 timer.
- børn skal høres og beskyttes, når der er mistanke om overgreb.
- mistrivsel og overgreb skal opdages tidligt.
- arbejde med forebyggende og tværfaglige indsatser.

Kilde: Serviceloven

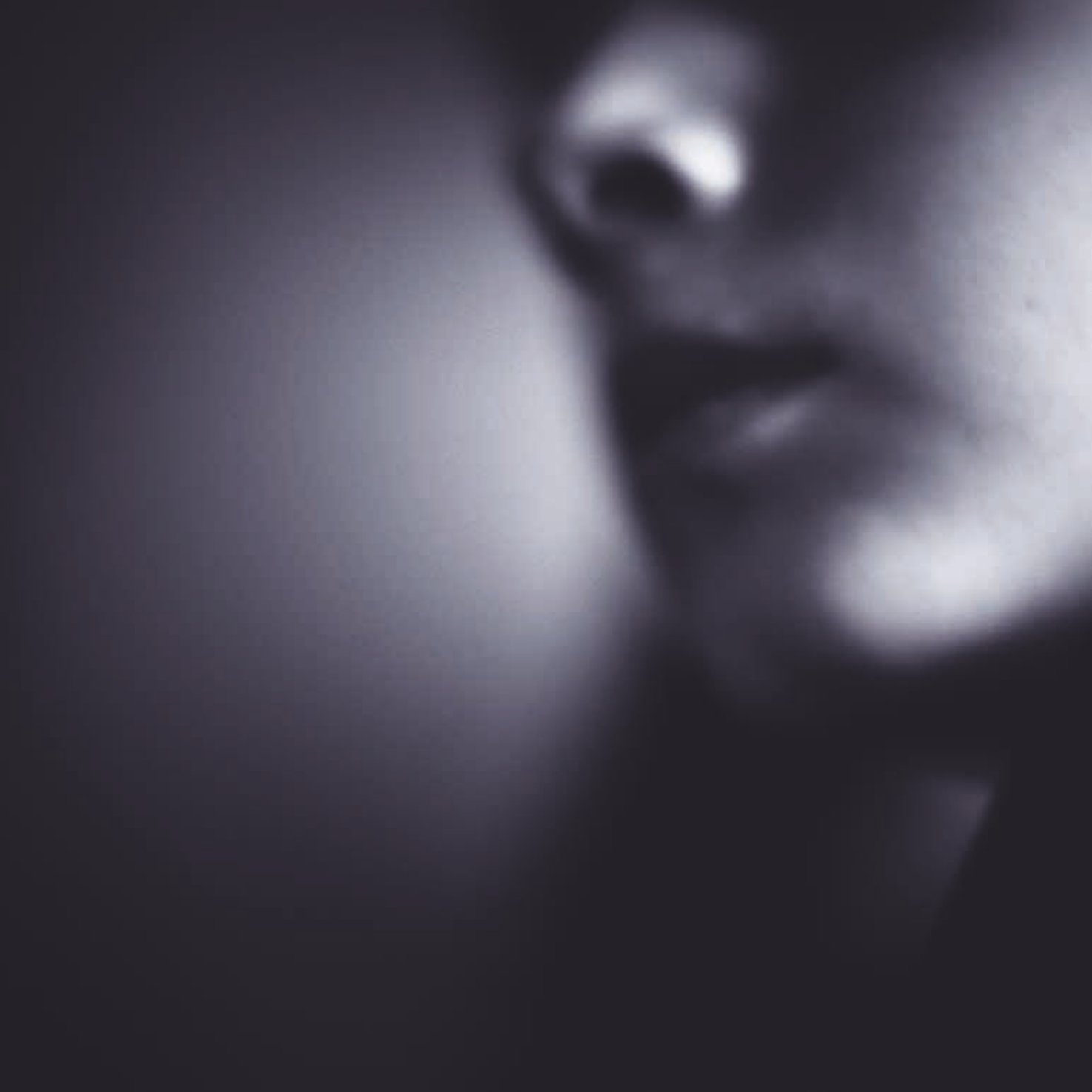
UNDERRETNINGSPLIGTEN

Efter serviceloven har alle borgere pligt til at underrette, hvis man har en bekymring for et barns eller en ungs trivsel eller udvikling. Der er skærpet underretningspligt for alle, der arbejder direkte med børn og unge.

Kilde: Serviceloven § 153 og § 154

Jeg var bange for at
forlade mine søskende.
For tænk, hvis de
oplevede det samme
som mig?

DE UNGES ANBEFALINGER TIL FAGFOLK OG BØRN

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL LÆRERE OG PÆDAGOGER

- Skab tryghed, så barnet tør betro sig til dig.
- Vær interesseret i årsagen til, at et barn fx laver ballade, fremfor kun at skælde ud.
- Sæt dig ind i de særlige kendetegn, som kan vise, at et barn bliver udsat for vold.
- Opsøg viden om, hvordan du bedst hjælper et barn udsat for vold.
- Husk muligheden for at underrette uden først at inddrage barnets forældre.
- Fortæl barnet, at selvom forældrene bliver inddraget, vil du støtte det hele vejen.
- Gå med i retten som støtte for barnet.
- Følg op på barnets situation, og hold dig informeret.
- Undervis i vold og vær sikker på, at alle elever lytter med.

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL NABOER OG TIL FOLK I DET OFFENTLIGE RUM

- Reager på, hvad du ser og hører.

Grib ind og ring til politiet.

- Underret, hvis du har en mistanke.
- Stol på det, du hører, og vær kritisk, hvis lyde eller andre forklaringer bliver affejet af forældre.

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL POLITI

- Vær kritisk over for forældres forklaringer, og vær hurtigere til at gribe ind.
- Vurdér situationen ved også at se på barnet og dets adfærd.
- Sørg for, at børnene er beskyttede, når forældrene bliver konfronteret med mistanken om vold.
- Underret, hvis du har en mistanke.
- Prioritéér voldssager højt.

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL SAGSBEHANDLERE

- Indse og erkend, at nogle børn bliver behandlet dårligt.
- Opsøg viden om vold mod børn, så du er bedre klædt på til at spotte og hjælpe børnene.

- Vis oprigtig interesse over for barnet, og fasthold fokus på barnets trivsel.
- Sørg for kontinuitet i sagsbehandlingen, så børnene undgår udskiftning i sagsbehandlere.
- Tro på det, børnene fortæller.
- Sørg for, at børnene er beskyttede, når forældrene bliver konfronteret med mistanken om vold.
- Vær opmærksom på børnenes reaktioner, og gennemskue børnenes masker.
- Bliv bedre til at gennemskue forældre, der spiller skuespil og fx lyver og er falske.

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL VENNER OG VENNERS FORÆLDRE

- Vennerne skal fortælle det videre til deres forældre eller andre voksne, hvis en kammerat fortæller, at han eller hun bliver udsat for vold.
- Vennernes forældre skal tro på, hvad børnene fortæller og handle på det.
- Vennernes forældre skal huske

muligheden for at underrette anonymt og uden at inddrage forældrene.

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL FAMILIEMEDLEMMER

- Lad være med at tage hensyn til andre familiemedlemmer – barnet er det vigtigste.
- Underret, hvis du har en mistanke.
- Husk muligheden for at underrette anonymt og uden at inddrage forældrene.

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL SUNDHEDSPERSONALE

- Vær opmærksom på fysiske mærker og undersøg årsagen.
- Opbyg tillid til barnet, før du forsøger at spørge ind til privatlivet. Uden tillid risikerer du, at barnet lukker af.
- Skolesundhedsplejersker skal se børnene flere gange om året, så der opbygges tillid.

ANBEFALINGER FRA DE UNGE TIL BØRN, DER OPLEVER VOLD

- Husk at vold mod børn, aldrig er i orden.
- Fortæl det til en voksen, du kan stole på, fx en lærer eller dine venners forældre.
- Stol på, at du kan få hjælp og få et liv uden vold. Vær stærk.

Lærerne skal fortælle børnene,
at de nok skal passe på dem.
Det gjorde min lærer, og så
tænkte jeg 'okay, så må han
godt vide det'.

BØRNERÅDET MENER

BEDRE REDSKABER TIL OPSPORING AF FYSISK OG PSYKISK VOLD HOS FAGFOLK, DER ARBEJDER MED BØRN

Sikkerhedsnettet omkring børn og unge skal strammes, så ingen børn – som de tre unge i ekspertgruppen – risikerer at leve med vold i årevis, uden at nogen griber ind. De unges historier er eksempler på fysisk og psykisk vold af så grov karakter, at det er svært at forstå, der ikke er blevet handlet tidligere. Samtidig er det vigtigt at understrege, at der også skal handles på de ikke-systematiske og mindre grove tilfælde af vold mod børn.

Derfor skal fagfolk, der arbejder med børn, oprustes på deres kompetencer til at spotte og handle på mistrivsel hos børn, der kan skyldes fysisk eller psykisk vold. De unge i ekspertgruppen efterlyser, at fagfolk i højere grad interesserer sig for bekymrende eller atypisk adfærd hos barnet, lige fra et voldsomt temperament til aldrig at deltage i sociale aktiviteter. Men ekspertgruppen viser også, at der er brug for bedre faglighed i forhold til at kunne

spotte og gennemskue afvigende og manipulerende adfærd hos børns forældre. Derfor anbefaler Børnerådet, at grunduddannelserne til fagfolk, der arbejder med børn og unge, bliver styrket med særligt fokus på at sikre viden om børn og unge, der udsættes for vold, samt psykiske problemstillinger hos både børn og forældre.

En ting er, at der er kompetente fagfolk omkring børnene, der kan hjælpe dem. En anden er, at børnene selv rustes til at forstå, at det, de bliver udsat for, er forkert. Det er svært at sige fra og søge hjælp, hvis man ikke ved, at noget er galt. Derfor efterlyser de unge i ekspertgruppen også undervisning i emnet vold i skolen. Det kan Børnerådet kun bakke op om. Det er utroligt vigtigt, at alle børn ved, at det ikke er i orden at blive udsat for fysisk eller psykisk vold, og at børnene også ved, hvordan og hvor de kan søge hjælp.

De unges beskrivelser af den psykiske vold viser tydeligt, at den kan

være mindst ligeså alvorlig og traumatiserende som den fysiske vold. Samtidig er de meget bevidste om, at den er svær at bevise og håndtere for myndighederne. Derfor er det også utroligt vigtigt, at der bliver skabt opmærksomhed og viden – også blandt børn og unge – om, hvad psykisk vold er, og at den er ligeså ødelæggende og alvorlig som den fysiske vold.

ØGET FOKUS PÅ VOLD I SUNDHEDSSYSTEMET OG BLANDT SAGSBEHANDLERE

Det er påfaldende, at de tre unge i ekspertgruppen har haft så lidt kontakt til sundhedspersonale gennem deres barndom. Sundhedsplejen har i dag relativt tæt kontakt med familier, når børnene er helt små, men den personlige kontakt stopper i langt de fleste kommuner, når barnet bliver halvandet år. Kontakten genoptages først ved indskoling med en sundhedssamtale sammen med barnets forældre, hvorefter sundhedsplejen ser børnene til en samtale på skolen hvert andet år. Sundhedsplejens mulig-

hed for at spille en forebyggende og opsporende rolle gennem hele barnets barndom bør understøttes ved, at de har mulighed for at fortsætte med at følge børnene i deres eget hjem indtil skolealderen. Derudover bør sundhedsplejen være mere synlig og tilgængelig på den enkelte skole, end de er i dag, hvor en sundhedsplejerske kun er på skolen en eller to dage om ugen, fordi resten af arbejdsugen går til hjemmebesøg hos småbørnsfamilier.

Sagsbehandlere kan – og bør – være en nøgleperson for de børn, der udsættes for vold, fordi de har mulighed for at hjælpe børnene væk fra volden. Derfor er det afgørende, at sagsbehandlere har de rette kompetencer til at tale med børn, sådan at ingen børn sidder tilbage med oplevelsen af ikke at blive troet på. Ligesom det er utroligt vigtigt, at en ny sagsbehandler får en grundig overlevering af et barns sag, når der sker en overdragelse. Børnerådet er flere gange gennem årene stødt på problematikken med udskiftning af sagsbehandlere, som også de unge

i denne undersøgelse peger på. Udskiftningen er et problem, blandt andet fordi det er svært for børnene at etablere den nødvendige tillid til sagsbehandleren, og samtidig er der risiko for, at vigtig viden aldrig kommer frem. De unges erfaringer viser, at det er nødvendigt at se nærmere på, hvordan man kan styrke sagsbehandlerens arbejdsvilkår og kompetencer, så børnene møder både erfarne, vedvarende og kvalificerede sagsbehandlere, som de kan indgå i stabile relationer til.

VI SKAL VÆRE BEDRE TIL AT UNDERRETTE

En underretning er udtryk for en generel bekymring, ikke for en beviselig hændelse. Derfor skal der altid handles på en mistanke om mistrivsel hos et barn. Det gælder, hvad enten man er lærer, sagsbehandler, politi, nabo eller forbipasserende.

For at komme fagfolks usikkerhed i forhold til underretninger til livs anbefaler Børnerådet, at alle kommuner har en handleplan for, hvordan man håndterer en mistanke og en

efterfølgende underretning, som er formidlet til skoler, institutioner og andre, der har med børn at gøre. Når medarbejderne har overblik over den proces, en underretning sætter i gang, er der også større sandsynlighed for, at børnene føler sig trygge undervejs i processen.

Som de unge i ekspertgruppen giver udtryk for, er en af de helt store barrierer for, at børn fortæller om vold, frygten for sanktioner fra deres forældre, når de bliver konfronteret med mistanken. Den barriere skal nedbrydes, så børnene tør bede om hjælp. Derfor skal den, der underretter, og myndighederne være opmærksomme på børnenes sikkerhed undervejs i underretningsprocessen. Hvordan og hvornår konfronteres forældrene, og hvor er barnet, når det sker? Skal barnet væk fra hjemmet i et par dage? Og hvad er mulighederne på længere sigt?

I forlængelse heraf er det også vigtigt at huske fagfolk og andre på muligheden for at underrette

anonymt og uden at inddrage barnets forældre. Når der er mistanke om overgreb begået af forældrene, må forældrene ifølge lovgivningen slet ikke orienteres om underretningen.

Min lærer kunne godt have gjort noget. Hun vidste godt, at der skete noget derhjemme, men hun sagde det ikke videre til mine nye lærere, så de kunne gå videre med det. Det var min gamle lærer, der var med til møder med kommunen, men hun sagde det ikke videre.

**"HVIS MAN IKKE KAN STOLE PÅ SINE FORÆLDRE,
HVEM KAN MAN SÅ STOLE PÅ?"**

Børn fortæller om vold i hjemmet

Udgivet af Børnerådet

November 2016

ISBN: 978-87-90946-42-5

Grafisk design: Peter Waldorph

Tryk: Rosendahls

Foto: Lizette Kabré (forside) og Jeppe Carlsen

Børneinddragelse: Line Emma Jønson, Susanne Bang Dahl
og Laura Rosenkvist Hansen

Tekst og redaktion: Anna Eistrup, Katrine Munch Bechgaard
og Line Emma Jønson

**Tak til alle i ekspertgruppen for jeres tid og lyst
til at fortælle om jeres oplevelser og erfaringer.**

**Alle navne i publikationen er ændret af hensyn
til de deltagende unges anonymitet.**

#stopvoldmodbørn

Red Barnet

**BØRNS
VILKÅR**
SAMMEN STOPPER VI SVIGT

Børnerådet

Med støtte fra

TrykFonden

Min far slår. Og til at starte med gjorde det mig rigtig bange, fordi jeg ikke havde set det komme. Det er både fysisk og psykisk vold. Det er jo fysisk, fordi han havde fysisk kontakt til mig. Men det er også psykisk, fordi det gjorde mig jo bange.

BØRNERÅDET
VESTERBROGADE 35A
1620 KØBENHAVN V
TLF.: 33 78 33 00
WWW.BRD.DK